

LAUNEDDAS: UN INSTRUMENT MUZICAL TIPIC-GAVINO MURGIA

Gavino Murgia, un multi-instrumentist și compozitor din Nuoro, a început să studieze muzica și saxofonul alto de la o vârstă foarte fragedă, cântând în diverse grupuri muzicale și în spectacole de teatru. A cântat cu multe dintre cele mai importante ansambluri italiene și internaționale. În prezent, este interesat de sunetele și sonoritățile muzicii sardiniene și de instrumentele tipice ale insulei sale, dar într-un context muzical modern.

Cum le descrieți launeddas celor care nu sunt familiarizați cu acest instrument muzical?

LAUNEDDAS sunt compuse din trei tije cilindrice obținute cu trestii de râu legate cu o sfoară. Cea mai lungă țevă, fără găuri, se numește SU TUMBU, care acționează ca și cum ar fi un bas continuu.

Celelalte două țevi, fiecare echipată cu patru găuri pătrate cu poziții și distanțe diferite, în funcție de instrument, sunt SA MANKOSA MANNA și SA MANKOSEDDA. Cea de-a cincea gaură, S'ARREFINU, emite un fel de alt sunet detașat de celelalte găuri și este liberă. Pe ea se întinde ceară de albine pentru a acorda instrumentul și a-i perfecționa intonația.

La capătul fiecăreia dintre cele trei baghete se află SA CABITZINA, diferite ca mărime și diametru, în funcție de tip și tonalitate.

Cum sunt obținute sunetele?

SA MANKOSA MANNA se cântă cu mâna stângă și este legată de SU TUMBU. SA MANKOSEDDA se cântă cu mâna dreaptă și este detașată de celelalte două, dar din combinarea țevilor melodice se obțin diferite CUNTZERTUS. Fiecare Cuntzertus se deosebește de celălalt prin notele pe care le poate atinge, datorită celor două trestii care creează melodia și armonia, SA MANKOSA și SA MANKOSEDDA (**exemple de cuntzertus: SU PUNTU ORGANU, SU FIORASSIU, SA MEDIANA, SA MEDIANA A' PIPIA**), note care pot fi atinse în funcție de poziția găurii și de distanța față de cea următoare. Fiind construite cu elemente naturale, Launeddas sunt obiecte vii: intonația lor este afectată de temperatură și este sensibilă la mediul înconjurător.

O condiție indispensabilă pentru a cânta Launeddas este utilizarea tehnicii de respirație CIRCULARĂ sau de respirație CONTINUĂ. Această tehnică constă în utilizarea, în timpul fazei de expirație, a unei rezerve de aer în interiorul obrazilor, care este expulzată treptat atunci când jucătorul inspiră cu nasul. În acest fel, o coloană neîntreruptă de aer este canalizată în instrument.

Cât de vechi sunt launeddas?

Launeddas sunt cele mai vechi instrumente polifonice de trestie cunoscute. Existența lui Launeddas a fost deja atestată în epoca nuragică datorită descoperirii faimoasei statuete italice din bronz datând din secolele VI/VII î.Hr., găsită la Ittiri (SS) înfățișând un cântăreț de Launeddas care intenționează să cânte la instrumentul său. Acest instrument a fost întotdeauna

legat de sărbători religioase sau de momente de sărbători seculare, de aceea îndeplinește și în zilele noastre o funcție puternică de socializare.

Cert este că există afinități puternice cu cântarea tenorului care folosește același sistem armonic; iar din moment ce vocea s-a născut înaintea instrumentului, se poate spune că polifonia există în Sardinia de peste 3000 de ani.

Cât de importante sunt launeddas astăzi?

Astăzi, Launeddas rămân vitale în unele părți din Campidano, Trexenta și Sarrabus, cu școli și profesori care își transmit cunoștințele și abilitățile orale multor tineri.

Cel mai profund studiu din istoria launeddas a fost realizat de tânărul etnomuzicolog danez Andreas Bentzon, care a făcut un turneu în Sardinia în anii 1950, întâlnindu-i și înregistrând sistematic pe cei mai cunoscuți cântăreți de Launeddas de pe insulă.

Cât de răspândite sunt launeddas astăzi?

Launeddas sunt și astăzi în continuă evoluție, tot datorită contaminării și experimentării tinerilor muzicieni.